

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 Gorica, Riva Plazzutta, 18 - Tel. 83-177

PODUREDNIŠTVO:

34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Polletna naročnina . . . . . Lir 3.000

Letna naročnina . . . . . » 6.000

Letna inozemstvo . . . . . » 8.000

Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Leto XXVII. - Štev. 34 (1366)

Gorica - četrtek, 28. avgusta 1975 - Trst

Posamezna številka Lir 150

Diakonska služba v Cerkvi Obsojena vojaška diktatura

Prva Cerkev je poznala ustanovo diakonata. Apostoli so postavili diakone, da bi jim pomagali v službi (prim. Apd 6, 1 sl.). Drugi vatičanski koncil je ustanovo znova oživil, ko je vzpostavil diakonat »kot samostojno in trajno hierarhično stopnjo« (C 29).

Z »motu proprio« iz leta 1967 je papež Pavel VI. natančneje določil naloge diakonov. Med njimi je posebej omeniti karitativno delo, ki ga vršijo »v imenu hierarhije«, ne le kot nalogo, ki jim jo hierarhija zaupa. Prav tako morejo postati voditelji občestev v župniji; to nalogo vršijo v »imenu župnika in škofa«.

Vse to kaže, da je diakonat ustanova, ki ni »od danes do jutri«, temveč je njena stalnost urejena s koncilskim in posebej pozneje s papeževim odlokom. Mnoge škofovske konference so resno pretresle koncilске smernice in dale potrebne pobude, da se diakonska služba uvede v njihovih cerkvenih pokrajinah.

Jugoslovanska škofovska konferenca je smatrala, da takšna služba še ni potrebna z utemeljitvijo, da je še dovolj duhovnikov. Je pa vprašanje, če je takšna obzorožitev v skladu s koncilskim in pozneje papeževim odlokom, posebej pa moramo postaviti vprašanje, ali je v skladu s teološkimi dognanji o naravi stalnega diakonata in njegovi potrebnosti v življenju Cerkve.

DVE GLEDANJI

Prav gotovo so v našem času še vedno pomisleki glede potrebnosti diakonata, v času namreč, ko prehajajo različne funkcije v roke laikov, ki za to ne potrebujejo posebnega reda, ampak vršijo svojo službo v moči svojega splošnega duhovništva.

V razpravah za in proti sta se izoblikovali dve različni smeri: Laik bi moral že s samim prevzemom določene cerkvene funkcije dobiti zanjo posvečenje, ki izhaja iz njegovega prvotnega posvečenja pri krstu (torej v moči splošnega duhovništva); nasprotno pa so drugi mnenja, da bi moral za vsako funkcijo vsak laik dobiti posvečenje in bi bil tako pridružen klerikom v njihovi službi. Prva smer gre v vse večjo »laicizacijo« cerkvenega poslanstva, druga pa v smer vse večje »klerikalizacije«.

Ker skuša pokoncilski Cerkev razbremeniti duhovnika, premostiti most med laikom in duhovnikom s tem, da daje laikom vedno večje pravice tako, da praktično duhovniku ostane v njegovi »lasti« le še služba evharistične zakramente, kolikor ni tudi tu laik dovoljeno v izrednih primerih deliti obhajilo in krščevati. Tako se zdi, da gre Cerkev v smeri vedno večje laicizacije, ne pa v smer vedno večje klerikalizacije. V tem smislu bi bila tudi služba posvečenega stalnega diakona le ovira, ne pa spodbuda.

DIAKONAT JE CERKVI POTREBEN

Na drugi strani pa hkrati nekoliko nenavadno zveni zagovarjanje nepotrebnosti uvajanja diakonske službe. Razlog trenutne zadostnosti duhovniških poklicev ne opravičuje. O tem razlogu ne govori niti koncil niti »motu proprio«. Koncil govori izrecno o možnosti »trajne hierarhične stopnje«, nikakor pa ne o možnosti, ki nastane šele tedaj, ko število duhovnikov občutno upade.

Ce je drugi vatičanski koncil povzel misel tridentinskega koncila o potrebnosti stalnega diakonata, ki pa v tedanji dobi ni oživela, kaže pač na potrebnost te službe v Cerkvi danes. Najbrž ni samo bila želja koncila, da obnovi funkcijo, ki je bila živa v prvi Cerkvi, da jo postavi ob stran duhovniški in škofovski službi, temveč ga je k obnovitvi prisilila trenutna situacija, v kateri je takšna služba potrebna.

Ako ugotovimo v pokoncilskih letih trajno težnjo po razbremenitvi duhovniške službe in prenosu nekaterih služb v roke laikov, je razvidno, da dejansko obstaja diakonska služba tudi tam, kjer ne nosi očitnega zakramentalnega znaka. Govori

se o »anonimnem« diakonatu, tudi o »laičnem« diakonatu (K. Rahner) in prav to zahteva potrditev v zakramentalnem posvečenju.

Tako bi dobili ob že »tihih« diakonih še »javne« in z zakramentom zaznamovane diakone. Prav ti pa bi potrjevali dosedanjo prakso, ki se je v zadnjih letih vedno bolj razmahnila, da je diakonat kot najnižja hierarhična stopnja most med laikom in hierarhijo in da na ta način ohranja »demokracijo« v Cerkvi, ki najprej temelji na splošnem duhovništvu.

DIAKONI »SPECIALISTI«

V trenutnem položaju Cerkve je vidna potreba po diakonih »specialistih«, ki bodo vršili tiste službe, ki imajo predvsem karitativni in socialni značaj. Za to funkcijo bi mogli izbrati tiste moške (event. tudi žene), ki so že v takih dejavnostih, ki imajo strokovno izobrazbo, pa bi si želeli, da bi tudi v siceršnjem delu Cerkve v takšnih vprašanjih bili njeje na voljo.

Možnosti so prav gotovo dane, npr. v praktični pastoralnega razgovora, v delu cerkvenih sodišč, kjer bi prevzeli včasih za duhovnika kar neprijetno nalogo izpraševalca in svetovalca, nadalje v posameznih primerih, kjer je potrebno posebno strokovno znanje s področja psihoterapije. Te možnosti pa so praktično neizčrpane. Na vseh področjih, ki so sedaj še v rokah duhovnikov, se lahko uveljavijo kot njihovi pomočniki.

Vendar je nujno, da je ta služba vidna tudi v evharističnem slavlju, kjer svojo funkcijo vršijo v skladu s svojim posvečenjem. Tu mora biti vedno izhodišče njihovega dela v občestvu, tu jim je bila podeljena »službena milost«, tu jo tudi sami nenehno skupaj z občestvom obnavljajo.

MNOGOVRSTNOST DUHA V CERKVI

Drugi vatičanski koncil je pripravil temelje za obnovljeni diakonat. V skladu z razvojem in rastjo podobe Cerkve se spreminja tudi podoba služb v Cerkvi. K tem službam pa moramo pristeti po drugem vatičanskem koncilu tudi diakonat kot stalno ustanovo.

Ni pa le diakonat služba, ki spada k pravemu pojmovanju Cerkve, ki je tudi »diakonija« (strežništvo), temveč služba, ki jo Cerkev nujno potrebuje, saj je strežništvo v njej danes manj vidno kot oznanjevanje in liturgija, prav to pa pristno podoba Cerkve bitno popači.

V naših razmerah bi morali torej znova premisliti značaj diakonske službe in poskusiti, ki so pač potrebni na začetku, ne bodo razočarali. Morda prav nasprotno: razblinili bodo naše pomisleke in nam pomagali k jasnejšemu pojmovanju službe in služb v Cerkvi. Cerkev namreč hoče, da je vidna v njej »mnogovrstnost duha«. To pa bi prav gotovo najbolje mogel izraziti v današnjem trenutku prav diakonat.

J. RAJHMAN

Prva Amerikanka proglašena za blaženo

Prihodnji mesec, v nedeljo 14. septembra, bo proglašena za blaženo Elizabeta Ana Seton. Nova blažena bo prva v ZDA rojena žena, ki bo prišla na oltar.

Elizabeta Seton je bila hčerka staršev, ki so se priselovali k episkopalni Cerkvi. Rodila se je v New Yorku 22. avgusta 1774. Njen oče je bil odlični zdravnik. Pozneje se je poročila in imela pet otrok. Ko je bil mož bolan, je odpotovala v Italijo skupaj z njim v upanju, da bo mož v sončni Italiji ozdravel. Toda ta je v Livornu umrl.

Tu se je Elizabeta srečala s katoliško in verno družino Filicchi. Ti so nanjo tako vplivali, da je ob vrnitvi domov prestopila v katoliško Cerkev, čeprav so ji vsi domači hudo nasprotovali. Ze v mladih letih je bila v duhovno življenje obrnjeno dekle.

V Grčiji so bili zadnje čase kar trije ločeni sodni procesi, kateri so imeli za skupni imenovalec vojaško diktaturo, ki je skozi sedem let grškemu ljudstvu krojila usodo na bolj ali manj nasilen način, kot je to lastno vsem diktaturam, pa naj bodo desno ali levo porbarvane.

Končan je že proces proti 31 častnikom, kateri so bili obtoženi, da so letošnjega februarja pripravljali udar, ki naj bi vojake spet pripeljal na oblast.

V soboto 23. avgusta se je zaključil proces proti prevratnikom, ki so v noči od 20. na 21. aprila 1967 zrušili zakonito vlado pod izgovorom, da je treba rešiti državo pred komunizmom.

Poteka pa še proces proti članom vojaške policije, ki je za časa »vlade polkovnikov«, kot je vojaška vlada v tujini dobila navzdevke, večkrat kruto mučila nasprotnike režima.

PREVRATNIKI PRED SODIŠČEM

Daleč največjo pozornost je seveda tako v Grčiji kot v inozemstvu vzbudil proces proti voditeljem državnega udara iz leta 1967, to je trojki takratnih polkovnikov Papadopulosu, Makarezosu in Pa-

takosu ter še sedemnajstim generalom in polkovnikom, ki so ta udar podprli. Proces se je pričel 28. julija, končal pa, kot rečeno 23. avgusta. Zaradi vztrajnega molka obtožencev se je zaključil prej kot so to sodniki pričakovali.

Sodišče je obtožence obdolžilo veleizdaje in vojaškega upora. Sedanja Karamanlisova vlada se je znašla v precepu, koga naj postavi pred sodnike. Obveljalo je načelo, naj se obtoži le tiste, ki so neposredno zakrivila udar, zoper manj pomembne sodelavce diktature pa naj se opusti kazenski pregon. Na ta način so se rešile obtožbe veleizdaje 104 osebe, ki so v vladah vojaške diktature opravljale ministrske in druge visoke državne funkcije.

Prevratniki so svoj udar označili za revolucijo, a sodišče jim ni dalo prav, češ da za revolucijo je potrebna udeležba ljudstva, treba je izpovedovati nek svetovni nazor in boriti se je treba za kakšne politične in socialne reforme. Vsega tega pa da ni bilo v primeru nastopa polkovnikov.

Državni tožilec je skušal s pomočjo prič dokazati svoje trditve: da vojaki niso izvedli revolucije, ampak udar, da so zlorabili načrt »Prometej«, ki so ga sestavili

za obrambo Grčije in ga je odobrila tudi NATO, h kateri je Grčija pripadala, da ni obstajala nobena komunistična zarota in da so prevratniki — razmeroma ozek krog — izvedli udar ne iz kakšnih revolucionarnih nagibov, temveč iz želje po oblasti in zaradi osebnih koristi.

Nasprotno pa je George Papadopulos takoj na začetku sojenja dejal, da je šlo za revolucijo, da je deželni grozila notranja, tj. komunistična nevarnost, da je bil on vodja revolucije, da je on dajal vse ukaze, da prevzema nase polno odgovornost in da poslej ne bo več govoril. Res se je med vsem sojenjem zavil v vzvišen molk. V tem ga je posnemala tudi večina drugih obtožencev.

IZREČENA NAJVIŠJA KAZEN

Atensko posebno sodišče je sprejelo stališče javnega tožilca, da je šlo za veleizdajo in oboroženo vstajo. Na ta način je zavrnilo trditve obtožencev, da so izvedli revolucijo ob podpori ljudstva in da je bil temu sledeči režim zakonit. Trije glavni obtoženci: Papadopulos, Makarezos in Patakos so bili obsojeni na smrt. Pri tem se je Papadopulos lahko nasmešnil, Makarezos je gledal v strop, Patakos pa se je zdel jezen in presenečen.

Sodišče je izreklo tudi osem obsodb na dosmrtno ječo, dva generala sta dobila 20 let zavora, še dva druga generala in trije polkovniki so bili obsojeni na zaporne kazni od 15-18 let, dva obtoženca pa sta bila zaradi pomanjkanja dokazov oproščena. Obsojeni imajo možnost pritožiti se v petih dneh.

Do izvedbe smrtnih obsodb pa verjetno ne bo prišlo. Karamanlisova vlada se dobro zaveda, da bi to lahko povzročilo veliko neugodje v vojaških krogih, zato je Karamanlis že dal razumeti, da bo zmagal »visoki čut odgovornosti«, to se pravi, vlada ne bo dopustila, da pride do razklanosti v raznih družbenih slojih.

Grška opozicija pa se pripravlja, da to nastrojenje vlade obrne sebi v prid. Vladi očita, da ne obvlada položaja in da ustvarja novo politično krizo. Tudi obe grški komunistični partiji sta za izvedbo smrtno kazni.

Seveda so prav komunisti najmanj poklicani, da pozivajo k strogosti do obsojenih prevratnikov. Koliko prevratno se že pripravili in izvedli prav oni! Spominimo se samo na Češkoslovaško, Madžarsko in Kubo. Prav sedaj se trudijo, da uspejo na Portugalskem. Zanje velja vedno dvojno merilo: če oni izvedejo udar, je ta upravičen; če se izvede proti njim, je zločinski.

Pa je vsako teptanje svobode zločin. Razlika je le ta: kjer so na oblasti desničarski režimi, pa naj bodo vojaški ali civilni, prej ali slej zaradi notranje nemoči obnemorejo in dajo prostor demokraciji; tako je bilo v Grčiji, še prej v Italiji in Nemčiji, tako bo verjetno v Španiji po Francovem odhodu. Kjer pa pridejo komunisti na oblast, že poskrbijo, da jih nihče več ne spravi s položaja. S strahovanjem, s policijo, ječami, taborišči in smrtnimi kaznimi zatrejo takoj od začetka vsako misel na spremembo položaja. Na to naj mislijo vsi, ki pri nas v Italiji na svobodnih volitvah volijo za komunizem!

Sadovi državnikega srečanja

Komaj 38 dni po obisku bolgarskega ministrskega predsednika Todora Živkova v Vatikanu in nekaj dni po zaključku konference o evropski varnosti v Helsinkih je mogel sv. oče Pavel VI. objaviti imenovanje novih škofov za katoličane latinskega obreda v Bolgariji. Obstaja upanje, da bo v kratkem prišlo do imenovanja novih katoliških škofov tudi v Romuniji, še vedno pa so zelo slabi izgledi za Češkoslovaško, kjer je Husakov režim zelo nepopustljiv.

V Bolgariji je dve tretjini prebivalstva pravoslavne veroizpovedi (čez 6 milijonov). Pravoslavni imajo svojega patriarha, 12 škofov, 10 pomožnih škofov, 1.500 duhovnikov in 400 menihov. V dveh bogoslovjih je okoli 320 bogoslovcev. Te podatke je objavila Teološka akademija v Bolgariji.

Po istih podatkih naj bi bilo v Bolgariji 55.000 katoličanov rimskega in 15.000 katoličanov vzhodnega obreda. Katoličani vzhodnega obreda so združeni v lastnem eksharhatu (neke vrste škofiji) s sedežem v Sofiji. Oblasti tega eksharhata niso nikdar ukinile ali nasilno pridružile teh katoličanov bolgarski pravoslavni Cerkvi kot se je to zgodilo v Romuniji, na Češkem, v Ukrajini in nekaterih drugih pokrajinah

v Sovjetski zvezi. Eksharhat v Sofiji je vedno imel svojega škofa. Trenutno je Metod Stratijev, ki pa že ima tudi pomembnega škofa s pravico nasledstva.

Skozi velike težave pa je morala iti rimsko-katoliška Cerkev v Bolgariji. Leta 1952 so oblasti uprizorile po zgledu stalinističnih procesov na Madžarskem in Češkoslovaškem krivičen proces zoper katoliške duhovnike s škofi na čelu. Vsi trije škofi in 30 duhovnikov so se znašli pred sodiščem, obtoženi »vohunstva in protidržavne dejavnosti«. Proces se je končal v začetku oktobra. Škof Evgen Bosilkov in trije duhovniki so bili obsojeni na smrt, ostali pa na zapor od 12 do 20 let.

Škof Bosilkov je umrl v zaporu še isto leto, kar pa je prišlo v javnost šele sedaj. Po nastopu Janeza XXIII. in v času vatičanskega koncila so bolgarske oblasti postale do katoliške Cerkve bolj tolerantne. V avgustu leta 1964 so prišli iz ječ zadnji od obsojenih duhovnikov. Edini od preostalih škofov zahodnega obreda Simeon Kokov je umrl lani v Plovdivu po dolgi in hudi bolezni.

Na podlagi zadnjih pogovorov med Pavlom VI. in vodjem bolgarske komunistične partije Živkovom je sedaj prišlo do imenovanja dveh novih škofov. Eden je Bogdan Dobranov, ki bo apostolski administrator vikariata Sofija-Plovdiv. Studiral je v Rimu v Zavodu za širjenje vere in ima sedaj 61 let. Po odluku Janeza XXIII. so ga leta 1959 skrivalj posvetili v škofa, zato ga papeški letopis ni nikdar omenjal. Zanimivo pa je, da je bolgarska vlada to izvršeno dejstvo priznala in pristala na njegovo imenovanje.

Nikopolsko škofijo, v kateri je okrog 10.000 vernikov zahodnega obreda, pa bo vodil 55-letni Vasko Seirecov, do sedaj stolni župnik v Plovdivu. Tudi on je študiral bogoslovje v Rimu, duhovnik pa je postal leta 1945.

Veliko pomanjkanje duhovnikov, njihova ostarelost, utrujenost v njihovih vrstah in med verniki bodo težka ovira za nova škofa pri delu za utrditev Cerkve. Do sedaj so mogle priti v bolgarski Cerkvi le nekatere reforme zadnjega koncila do izraza. Oba škofa stojita pred vse prej kot lahko nalogo. Brez dvoma potrebuje ta močite in pomoči vesoljne Cerkve.

Zapleti in razpleti na Portugalskem

Notranjepolitični razvoj na Portugalskem se spreminja iz dneva v dan, a vedno bolj se iz dogodkov lušči dejstvo, da se tudi Portugalci prostovoljno ne namestavajo odpuščaj osnovnim človečanskim pravicam, ki bi jih komunistična partija, čeprav v veliki manjšini, hotela nasilno odvzeti in potepati.

Komunizaciji države se je začelo upirati zlasti kmečko prebivalstvo na severu dežele, ki v množicah protestira po ulicah in napada sedeže komunistične stranke. Tudi portugalski škofje se oglašajo vedno pogostejše in opozarjajo vernike na nevarnost komunizma.

Trenutno vodi Portugalsko marksistično usmerjena trojka generalov: predsednik vlade Vasco Gonçalves, predsednik republike Costa Gomes in poveljnik celinskega poveljstva Otelo Saraiva de Carvalho.

Najbolj blizu komunistični partiji je ministrski predsednik Gonçalves. Krčevito se drži oblasti, čeprav ima proti sebi že 85 % vojaških poveljnikov, socialistično stranko, Cerkev in javno mnenje. Ze nekaj časa vsi njegovi nasprotniki zahtevajo njegov odstop, a on se neprestano izvija iz obroča, ki se stiska okrog njega.

V veliko oporo mu je predsednik države Costa Gomes. Čeprav velja za zmernega, je dejansko čisto na Gonçalvesovi strani. Na zahteve, naj Gonçalves odstrani, odgovarja, da se mora najprej razčistiti položaj znotraj oboroženih sil. Ta pa je zmeden kar se da.

Na eni strani je skupina, ki ji načeluje major Melo Antunes, član revolucionarnega sveta in ideološki vodja revolucije pred šestnajstim meseci, na drugi strani pa skupina častnikov, ki jih vodi Carvalho.

Major Melo Antunes je na predvečer ustoličenja zadnje Gonçalvesove vlade objavil »Dokument deveterice«, ki naj bi onemogočil novo vladu. V dokumentu očita vladi, da je »podaljšana roka komunistične partije, ki ne odraža ne večine ljudstva in ne večine v gibanju oboroženih sil«.

Dokument sicer ni dosegel zaželenega cilja, vlada je bila kljub temu ustoličena; pač pa je razkril neenotnost vojaških krogov v vodenju države. Posledica je bila, da je vojaška trojka Gonçalves-Costa Gomes-Carvalho ta dokument obsodila kot razbijaški, podpisnike, od katerih je kar sedem takih, ki so člani revolucionarnega sveta, pa suspendirala. Obenem se o »Dokumentu deveterice« ne bi smelo razpravljati v vojaških enotah.

Kljub zavrnitvi dokumenta ali prav zato je ministrski predsednik Gonçalves začel zgubljati točko za točko. Najprej je predsednik države Costa Gomes dejal, da na obsoja vsebine dokumenta (njegovi pogledi so mu zelo blizu), pač pa način in trenutek, ko je bil objavljen. Nato je general Carvalho izdal navodilo, naj v vojaških enotah o dokumentu razpravljajo. Pri tem se je 85 % vojaštva izreklo za dokument. Temu je sledilo glasovanje v glavnem štabu vojske, ki se je stoodstotno izrekel za to, da je treba vse suspendirane podpisnike dokumenta takoj vključiti ponovno v revolucionarni svet. Načelnik generalnega štaba Carlos Fabiao (izg. Fabijan) pa je s svoje strani napovedal temeljito reorganizacijo »petega oddelka«, ki vodi propagando v vojaških enotah in na terenu, vzdržuje odnose z javnostjo in informira sredstva javnega obveščanja. Javna tajnost je, da je bil »peti oddelek« doslej najmočnejša opora Gonçalvesa in komunistične partije znotraj gibanja oboroženih sil.

S tem pa vrenje v portugalski vojski še ni bilo končano. 12. avgusta je skupina častnikov iz celinskega poveljstva, COPCON imenovanega, sestavila nov dokument, »revolucionarno alternativo«, katelega idejni oče je general Carvalho, čeprav ga ni podpisal.

V dokumentu je rečeno, da so se nekateri stranke, zlasti komunistična, vrinile v državni aparat in se skušajo z njim okoriščati. »Peti oddelek« da je zaradi nestvarnega besedičenja na terenu naredil več škode kot koristi. Vsi, ki se sklicujejo na volivne rezultate (to je naperjeno zlasti zoper socialiste, ki so izšli iz volitev s 36 % kot najmočnejša stranka), naj vedo, da so bile volitve predvsem izpolnjena obljuba s strani vojske, ne pa politično dejanje, ki bi moglo biti podlaga za novo portugalsko demokracijo. Pobudniki »Dokumenta deveterice« so imeli sicer pošteno in domoljubno namene, a so dejansko dali možnost desnici, da se uveljavi. In končno program za bodočnost: ustanovijo naj se četrti, tovarniški in drugi sveti, ki bodo nad strankami in neposredno izražali interese delovnega ljudstva.

Indonezijski vladi v Džakarti ni za to, da bi se polastila portugalskega dela Timorja. Zanj je dovolj, da je Timor neodvisen. Ne bi pa prenesla, da bi se na tem delu otoka usidral režim, ki bi bil komunistično obarvan. V takem primeru bi se videla prisiljena nastopiti, kajti za Indonezijo je nekaj nedopustnega, da bi neodvisni Timor postal odskočna deska mednarodnega komunizma na tihomorskem območju.

Kot je videti, Carvalho dokument deli lekcije in navsete na vse strani, vendar je v bistvu zoper Gonçalvesa in komunistično partijo. To je hitro uvidelo vodstvo partije, zato je dalo svojim pristašem navodilo, naj ne podpirajo več Gonçalvesa, temveč se udeležijo manifestacij v podporo Carvalhove »revolucionarne alternative«.

Pa tudi major Melo Antunes Carvalhovega dokumenta ni obsodil. Dejal je, da se njegov in Carvalho dokument ne izključujeta, temveč dopolnjujeta. Takoj se je lotil sinteze, to je spojitve obeh listin v nov dokument, ki naj bi nosil naslov »Program politične akcije« in bi ga mogoč podpisati tudi Carvalho.

Obema pobudnikoma dokumentov je namreč skupno stališče, da bi gibanje oboroženih sil ne smelo biti v službi strankarskih interesov. Mišljene so sicer vse stranke, konkretno pa je prizadeta le komunistična partija, ki je do sedaj edina res imela v rokah vse vzvode za prenašanje svojega vpliva na ključne položaje v državi. Toda dokler ne pride do razčiščenja in sporazuma znotraj vojske, bo Gonçalves še vedno na oblasti, čeprav je na svojem položaju že skoro čisto osamljen.

Nemirni tihomorski otok

Letališče v Lizboni, prestolnici Portugalske, doživlja vsak dan prihode Portugalske, ki množično zapuščajo afriško kolonijo Angolo in iščejo zavetja v domovini svojih očetov. Zadnje dni so se jim pridružili še portugalski naseljenci z otoka Timor, ki so ga tudi začeli pretresati nemiri.

Ta otok, ki spada v indonezijsko otočje in je oddaljen 500 km od severne Avstralije, so odkrili Portugalci skupaj z nizozemci ter si ga leta 1661 razdelili tako, da je vzhodni del prišel v last Portugalske, zahodni pa pod Nizozemsko. Celotni otok je dolg 450 km, širok 90, ima 15.000 kv. kilometrov (polovica Slovenije) površine in 600.000 prebivalcev.

Ko je nastala po zadnji vojni država Indonezija, ji je pripadel tudi nizozemski del otoka, portugalski pa je ostal še naprej pod prejšnjimi upravitelji. Zanimivo je, da je indonezijski predsednik Sukarno, ko je leta 1961 obiskal Lizbono, Salazarju svečano obljubil, da »bo Indonezija dosledno spoštovala portugalske interese na Timorju«. In tej obljubi je Indonezija ostala zvesta do danes.

Glavno mesto Dili portugalskega Timorja s 15.000 prebivalci je do 25. aprila lani, ko je prišlo do političnega pretresa v Lizboni in s tem do začetka likvidacije portugalskih kolonij živele tako rekoč v 16. stoletju. Dogodki v Lizboni pa so ga kar čez noč presadili v burno 20. stoletje.

Pojavile so se stranke, strančice in gibanja, vsaka s svojim programom, iz katerih so se izluščile tri glavne skupine: Demokratična fronta za neodvisnost vzh. Timorja (FRETILIN), ki je komunistično obarvana, Demokratična unija Timorja (UDT), ki se opira na srednji sloj domačinov ter predstavlja 70 % prebivalstva ter APODETI, ki se zavzema za priključitev otoka Indoneziji, medtem ko sta prvi dve gibanji za neodvisnost.

Letos 28. junija so se voditelji FRETILINA in UDT dogovorili o ustanovitvi začasne vlade, ki bi do oktobra 1978 upravljala Timor, nakar bi otok dobil neodvisnost. Pa so v noči od 10. na 11. avgust pristaši Demokratične unije Timorja (UDT) izvedli neke vrste udar v prestolnici Diliju, zasedli letališče, radijsko postajo in sedež policije. Obenem so poslali ultimatum vladi v Lizboni, v katerem zahtevajo takojšnjo neodvisnost in aretacijo vseh pristašev levičarske stranke FRETILINA.

Nekaj dni nato se je pričel množični odhod Portugalcev s Timorja; z ladjami odhajajo v Avstralijo, z letali pa v Lizbono. Spopadi med UDT in FRETILINOM so na dnevnem redu. Mnogi od domačinov so se že zatekli na indonezijski del otoka.

Indonezijski vladi v Džakarti ni za to, da bi se polastila portugalskega dela Timorja. Zanj je dovolj, da je Timor neodvisen. Ne bi pa prenesla, da bi se na tem delu otoka usidral režim, ki bi bil komunistično obarvan. V takem primeru bi se videla prisiljena nastopiti, kajti za Indonezijo je nekaj nedopustnega, da bi neodvisni Timor postal odskočna deska mednarodnega komunizma na tihomorskem območju.

Sejalci zmede znotraj Cerkve

Ob napovedi svetega leta v Rimu je pač izdal vzpodbudno pismo o pospeševanju sprave v Cerkvi. Potožil je, kako so nekateri, ki so sicer v manjšini, nezvesti Svetemu Duhu in razbijajo Cerkev od znotraj. Zraven pa hočejo še ostati v Cerkvi in tako rušijo edinstvo Cerkve. Upirajo se npr. hierarhiji, širijo dvome o dolžnosti pokorščine cerkveni avtoriteti, kakor jo je zahteval Kristus, obtožujejo cerkvene pastirje, češ da so varuhi nekega sistema ali cerkvenega aparata, ki je v nasprotju s Kristusovo ustanovo.

Tako sejejo nemir in zmedo v vsej Cerkvi. Tudi evangelijskim besedam izkrivljajo smisel. »Z bolečino gledamo tako stanje«, pravi sv. oče. »Vendar se moramo postaviti v bran zoper tako nepošteno in nepravilno postopanje z odločnostjo sv. Pavla. Pozivamo vse kristjane dobre volje, naj ne dopuste, da bi jih begalo ali zapeleževalo to zmotno vznemirjanje bratov, ki so, žal, zašli.«

Eden najvidnejših sejavec zmede znotraj Cerkve je tübinski profesor dogmatike Hans Küng. Napisal je že pred leti dve knjigi: Die Kirche ist unfehlbar? Eine Anfrage. Kongregacija za verski nauk ga je dvakrat pozvala, naj pojasni, ali niso njegove trditve v nasprotju s katoliškim naukom. Tega Küng ni storil. Potem ga je kongregacija poklicala na razgovor v Rim. Ni šel, ampak odgovoril, da svoje mišljenje vzdržuje, čeprav je v nasprotju z medtem objavljeno izjavo Mysterium Ecclesiae.

Nato je kongregacija za nauk vere, ki je dolžna pospeševati in braniti verski in npravni nauk v vsej Cerkvi z namenom, da se katoliški nauk ne zamegli, 15. februarja letos izjavila, da so v omenjenih Küngovih knjigah zmote. Najpomembnejše so tri: Küng nasprotuje nezmotljivosti Cerkve, ne pojmuje pravilno cerkvenega učiteljstva in trdi, da bi v sili mogoč posvetiti eharistijo navaden vernik. Künga pa je kongregacija opomnila, da mu je cerkvena oblast dovolila učiti teologijo v duhu cerkvenega nauka, ne pa v duhu, ki temu nasprotuje ali ga spravlja v dvom.

Tudi najnovejša Küngova knjiga Christ sein (Biti kristjan), ki je kongregacija še ni ocenila, vsebuje »razne kristološke in mariološke zmote«.

Nekdaj je Cerkev zmote in njih učitelje na cerkvenih zborih ali po papežih izrecno obsodila. Drugi vatičanski cerkveni zbor je ubral drugačno pot: Cerkev niti zmote niti osebe direktno ne obsoja, temveč uči pravičen nauk in ima pri tem pred očmi predvsem dušnopastirske potrebe. Cerkev ne obsoja, temveč nudi zdravilo zoper zlo. Tako je ravnala tudi s prof. Küngom.

UTRIP CERKVE

Kardinal Alfrink odstopil

Holandski primas kardinal Alfrink je odstopil, ker je dosegel 75 let starosti. Kot zahteva zadnji koncil, škofje, ki dosežejo 75. leto, dajo ostavko. Sv. oče je potem tisti, ki ostavko sprejme ali ne. Svoj odstop je kardinal sam javil vernikom. Omenil je tudi, da je Sv. sedež pozval stolni kapitelj v Utrechtu, naj predlaga imena treh kandidatov za novega škofa.

Odstop kardinala Alfrinka je za holandsko in tudi za vesoljno Cerkev velikega pomena. Alfrink je bil namreč med vodilnimi osebnostmi zadnjega koncila. Tu di po koncilu se je njegov glas slišal daleč izven Holandske, ker se je prišteval med »napredne« škofe v Cerkvi.

Ne marajo Casarolija

Ko je bila v Helsinkih na Finskem mednarodna konferenca o evropski varnosti, so se pojavili v Rimu lepaki in letaki, ki jih je izdala ena od skupin tako imenovanih tradicionalnih katoličanov. V lepkih je postavljena zahteva, naj papež izobči tajnika za zunanje zadeve Cerkve msgr. Casarolija, ki da s svojo politik do vzhodnih komunističnih držav izdaja interese Cerkve. Tradicionalni katoličani so tudi vznemirjeni ob novicah, da bo Pavel VI. na prihodnjem konzistoriju imenoval Casarolija za kardinala.

Predsednik Mobutu se čuti odrešenika

Predsednik afriške republike Zaire (nekdanji Kongo) je istočasno tudi voditelj edine stranke v državi, ki se naziva Ljudsko gibanje za revolucijo. V posebnem dokumentu je to gibanje izjavilo o samem sebi:

Ljudsko gibanje za revolucijo je vera. LGR združuje človeka z Bogom s pomoč-

jo duš umrlih. LGR moramo imeti kot posebno cerkev in njegov ustanovitelj Mobutu nam mora biti kot Mesija.

Diktatorjem vseh časov so zmeraj blodile sanje, da bi bili tudi bogovi in ne samo tirani.

Anglikanci za žensko duhovništvo

Na sinodi anglikanske Cerkve so z večino sklenili, da bo mogoče ženskam podeljevati mašniško posvečenje. Bilo je pa proti sklepu tudi mnogo nasprotovanja. Anglikanski škof iz Sidneya v Avstraliji je povedal, da diakonise v njegovi škofiji dobro uspevajo, vendar se tudi one pritožujejo, da imajo premalo besede v njih Cerkvi. Kljub temu, da predstavlja ženske 80 % vernikov, ki se udeležujejo verskega življenja, so pa njih pravice v Cerkvi »nesramno majhne in bi brez njih Cerkev prišla v velike težave«.

Poljska in Slovenija v primerjavi

Katoliško časopisje rado poroča o velikem številu duhovniških poklicev, ki jih ima zadnja leta Poljska. Rafko Lešnik, kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja, je v listu »Družina« opozoril bralce, da same številke ne povedo vsega, če se ne naučimo primerjanja.

Poljska ima pri 30 milijonih katoličanov trenutno 3.091 škofijskih in 1.125 redovnih bogoslovcev, Slovenija pa ima okroglo en milijon 650.000 katoličanov. Po primerjanju s Poljsko bi morala imeti 170 škofijskih in 62 redovnih bogoslovcev, jih ima pa skupno 260, od tega 200 škofijskih in 60 redovnih.

Poljska je imela leta 1969 skupno 406 novomašnikov. Po istem razmerju bi jih Slovenija morala imeti 35, pa jih je imela 39. Letos je imela Slovenija v mejah Jugoslavije kar 54 novomašnikov. Poljska bi jih morala imeti z ozirom na to številko 980, pa je daleč ni dosegla.

O Poljski je rečeno, da ima 887 misijonarjev. Slovenija ima v misijonih 131

Nigerija ne trpi tujih misijonarjev

Pređ desetimi leti je bilo v Nigeriji nad 500 tujih misijonarjev, ki so delovali zlasti na področju plemena Ibo (nekdanja Biafra) in imeli res velike uspehe. Toda domačih duhovnikov je bilo le 72. Pa je izbruhnila državljanska vojna. Pleme Ibo se je skušalo osamosvojiti, a mu ni uspelo. Osrednja vlada je je požeženi zmagi izgnala vse tuje misijonarje, v glavnem irskega pokolenja. Pa se je ta sklep izkazal koristen za krajevno Cerkev. Naglo je začelo naraščati število duhovnikov. Sedaj jih je že 370, bogoslovcev pa blizu 700. To je ogromnega pomena za državo, ki ima že 80 milijonov prebivalcev in je po številu najmočnejša v Afriki. Oblasti so pa še vedno nasprotne prihodu tujih misijonarjev. Svoje stališče opravičujejo z dvema razlogoma: tuji misijonarji zavirajo afrikanizacijo Cerkve, obenem pa pomenijo stalno nevarnost za državno neodvisnost. Zato si škofje pomagajo primerno domačim razmeram. Blizu je misel, da bi duhovnikov ne vezal celibat. Vendar ostaja to vprašanje veseče.

delavcev; z ozirom na to stanje bi morala imeti Poljska vseh delavcev v misijonih 2.380.

V Sloveniji pride na enega duhovnika (všteti so škofijski in redovni duhovniki) 1.500 vernikov. Če bi prišel na Poljskem na vsakih 1.500 vernikov po en duhovnik, bi jih morala imeti 20.000, pa njihovih število sega nekako do 18.000 ali celo manj.

Če bi Slovenija hotela ohraniti vsaj isto število duhovnikov, ki jih ima sedaj, bi vsako leto potrebovala 25 do 30 novomašnikov, Poljska pa bi jih morala imeti pri istem razmerju 500 na leto. Dejansko pa jih ima Slovenija trenutno na leto okrog 50 in ti izgledi obstajajo še za prihodnjih šest let.

Zaenkrat torej Slovenija — in tega se moramo le veseliti — nikakor ne zaostaja za toliko slavljanimi Poljaki. Drugo vprašanje pa je, kdaj se bo stanje spremenilo, če se že ni začelo spreminjati. Prav tako pa ni gotovo, da bo Poljska vedno ohranila ta ugoden splet okoliščin.

Kamenčki

Dragi 1975 na pot

V slovenskih časopisih smo zasledili naslednjo izjavo SKGZ v Trstu:

Na svoji ponedeljkovi seji je izvršni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze razpravljal tudi o letošnjih študijskih dnevih slovenskih izobražencev v Dragi in kritično ocenil tisti del najavljenega programa, s katerim naj bi počastili 30-letnico osvoboditve. Iz tega programa je namreč razvidno, da bo dr. Rudolf Klinec iz Gorice govoril o tem, kako je »duhovščina pripravljala osvoboditev slovenskega naroda na Primorskem«, Albert Rejcek iz Ljubljane pa o »organiziranem odporu slovenskega ljudstva na Primorskem pod fašizmom«, kar pomeni, da se bodo izgnili odločilnemu obdobju protifašističnega boja, to je narodnosvobodilnemu gibanju med leti 1941-1945 in oboroženemu boju slovenskega naroda, in njegovega primorskega dela še posebej, za osvoboditev. Izvršni odbor je ocenil, da se v tem odraža politično stališče prireditelja študijskih dnevov do NOB in izrazil obžalovanje, da bodo letošnji študijski dnevi imeli tako nesprejemljivo okrnjen značaj.

K tej izjavi nekaj naših pripomb:

Zgodovina Primorske med prvo in drugo svetovno vojno je nedeljiva, sega od leta 1918 do leta 1945. Označuje jo odpor primorskih Slovencev zoper fašistično diktaturo za ohranitev narodnega jezika in kulture ter za osvoboditev in priključitev k Sloveniji in Jugoslaviji.

V tem času je odpor šel razna pota. Sprva je bil to demokratičen boj v parlamentu in v javnosti (na volitvah, v časopisih, na shodih). Ko ta boj ni bil več mogoč, ker je fašizem vpeljal cenzuro in zatri ves slovenski tisk ter razpustil politične stranke, je odpor šel v podzemlje. Postal je tih, podtalen, a raznolik.

V tem odporu je šlo predvsem za to, da se ohrani narodni jezik in narodna kultura v pričakovanju, da se politične razmere spremenijo. Na čelu tega odpora je stala predvsem duhovščina. Čeprav tih in podtalen ta odpor ni bil brez žrtv, kot pričajo konfinacije, ječe, policijska zasliševanja, ustrahovanja in podobno. Ima tudi svoje krvave žrtve kot so pok. Alojze Bratuž, dekan Nemeč v Komnu in drugi.

Poleg tega tihega in neoboroženega od-

pora imamo tudi oborožen odpor, ki ga je vodil predvsem del takratne mladine. Ima svoje ime: TIGR, ima svoje žrtve na bazoviški gmajni in v številnih italijanskih zaporih. Temu gibanju je šlo, da se Primorska odtrga od Italije in pridruži Sloveniji in Jugoslaviji.

Značilnost tega obdobja je, da je bila komunistična partija odsotna. Ni se priključila niti k eni niti k drugi skupini. Tih odpor ji je bil tuj, oborožen odpor TIGR-a ji je pa bil nacionalističen. Zato je partija stala ob strani in čakala.

Prišlo je drugo obdobje z vojno leta 1939. Mussolinijeva Italija je stopila v vojno junija 1940 z napadom na Francijo. Naslednje leto je meseca aprila skupaj z nacistično Nemčijo napadla Jugoslavijo. Čez dva meseca je Hitler napadel Sovjetsko zvezo. Tedaj šele stopi na dan komunistična partija.

Zakaj ne prej? Prej sta bila Stalin in Hitler prijatelja in zaveznika. Zato je bil ukaz iz Moskve, da je treba mirovati. Ob napadu na Sovjetsko zvezo se sprosti komunistična partija Slovenije in nastopi osvobodilna fronta. Toda na Primorsko sme šele, ko dobi pristanek italijanske partije leta 1942.

To so zgodovinska dejstva. Sedaj pa hoče SKGZ, da bi morali mi Primorci spremeniti svojo zgodovino. Iz dobe 25 let trpljenja in preganjanja naj bi priznali samo zadnja tri leta. Zakaj? Ker v teh treh letih je partija igrala znano vlogo v osvobodilnem boju, da se je potom Osvobodilne fronte dokopala do oblasti.

Ali bi bilo to prav? To bi pomenilo zatajiti same sebe in vse žrtve 25-letnega odpora zoper fašizem. Tega pa ne moremo. To lahko delajo diktatorji in njih hlapci, kot pričča zgodovina sovjetske partije. Ob vsaki novi izdaji so jo morali predelati po želji Josipa Stalina in tako delajo še naprej. Ali bo SKGZ ukazovala, da smejo biti antifasisti samo v letih 1941-1945? Iz omenjene izjave bi smeli sklepati, da izven partije ne sme biti nič.

Na to tezo nismo demokratični Primorci nikoli pristali in ne bomo pristali. Saj bi to ne bila več zgodovina, ampak klečeplazenje. Naši hrbiti pa niso pripravljani klečeplaziti pred nikomer. Zato naj Dragi le osvetli tudi tisto obdobje naše primorske zgodovine, ki ga za SKGZ ne bi smelo biti, ker pri njem ni bilo partije.

»Anglomanija«

Tržaški »Il Meridiano« je pred časom objavil članek o »anglomaniji«, češ da hoče v naši deželi večina staršev, da bi se njih otroci učili v srednji šoli angleščine kot tujega jezika.

Na ta članek je list prejel in objavil dve pismi bralcev (najbrž jih je prejel še kaj več), od katerih je vsaj eno tudi za slovenskega bralca pomenljivo. Takole se glasi:

Nekoliko pozno berem, kar ste zapisali o izbiri tujega jezika v srednji šoli. Če tudi z vami v najvišji meri soglašam, se vendarle čudim, da takšen list kot »Il Meridiano«, po navadi odprti za take vrste vprašanj, sploh ni omenil možnosti slovensčine kot izbirnega predmeta. Zdi se mi, da je to razlog, ki ga velja predočiti vsem onim, tako učnemu osebju kot staršem, kateri so zavzeti za učna vprašanja.

Neverjetno je namreč, da se v neki obmejni deželi kot je Furlanija-Juljska Benečija, v kateri je potrebno vsak dan občevati s Slovenci in Hrvati, jih umeti in biti umevan, še ni zdelo primerno omogočiti tistemu, ki bi to želel, učenje slovensčine za njegove otroke v šoli.

Vzroki temu so — Bog pomagaj — poznani, a zdi se mi, da so morali vsaj na uradni strani preraziti nekatere zastarele nacionalistične predsodke in da bi lahko slišali tudi s pristojnih mest (kot sta de-

želno poverjeništvu za izobraževanje in šolsko skrbništvo), kakšni so razlogi za tako neopravičljivo zaprtost.

Slišala sem tudi (a nadejam se, da gre za neosnovane govorice), da so le-temu nasproti celo določeni slovenski krogi, ker da se bojijo, da bi mnogi slovenski starši vpisali svoje otroke v italijansko šolo, kjer bi se poučeval tudi slovenski jezik, namesto v slovensko šolo.

Z upanjem, da bo kamenček, ki sem ga vrgla, sprožil v čutu javnega mnenja vedno močnejši plaz, vas iskreno pozdravljam.

Če se slovensčine ne branijo na Sorbonni v Parizu, res ne vemo, zakaj naj bi se je branili v Trstu? Dobro obvladanje slovenskega poleg italijanskega jezika pomeni lahko za vsakogar samo veliko prednost. In našim materam, ki svoje otroke pošljejo v slovensko šolo, se ni bati, da jih bo njihov otrok nekoč vprašal: »Zakaj me nisi naučila tvojega jezika?«

Če danes že v italijanskih krogih čutijo potrebo po učenju slovensčine, je njeno znanje vsled tega toliko pomembnejše. Ker tudi za medsebojno narodnostno sožitje in razumevanje je potrebno, da pobuda ne prihaja samo z ene strani. Šele ob obojestranski zavzetosti bo mogoče govoriti, da je naša dežela most mednarodnega in kulturnega srečanja.

Zbornik »Draga 1974«

Pred kratkim je bil natiskan zbornik lanskim predavanj v Dragi »Draga 1974« - Slovenec med domom in svetom (v katerem so objavljena predavanja, ki so jih imeli 7. in 8. septembra lani dr. Peter Urbanc (o Slovincih v Kanadi), dr. Janez Zdešar (o Slovincih v Nemčiji), dr. A. Kobal (o Slovincu v svetu). O slovenstvu v zamejstvu so spregovorili Bogo Samsa, prof. Samo Pahor, dr. Drago Stoka in dr. Valentin Inzko.

Na uvodnem mestu zbornika si sledijo pozdravne besede predsednika Društva slovenskih izobražencev v Trstu, prof. Jožeta Peterlina, pozdravni govor deželnega odbornika Sergija Colonija in pozdrav prof. Arduina Cremonesija iz Vidma.

Obzornik je izšel v založbi Mladika v Trstu in se na upravi obzornika tudi nanaša (naslov: Mladika, ulica Donizetti 3, Trst - Trieste, Italija).

Zbornik, ki šteje 80 strani, ima dokumentarno vrednost, zlasti še, kar zadeva stanje slovenskega zdomstva, to je izseljenstva, kot je tisto v Kanadi, kakor začasnega izseljenstva kot je ono v Nemčiji.

Podatek, da je pod cesarjem Francem Jožefom odšlo na leto 3.400 slovenskih ljudi na tuje, pod kraljem Aleksandrom okrog 2.000, pod sedanjo Jugoslavijo kar 7.100 na leto, je naravnost tragičen za usodo slovenstva. Tako dr. Peter Urbanc. Ne bi se pa bilo mogoče strinjati z njegovo »ugotovitvijo«, da je bila po prvi vojni »izguba toliko lažja«, ker da je stara Jugoslavija absorbirala 60.000 primorskih emigrantov. Tudi ti emigranti se na Primorsko v veliki večini niso več vrnili in je zato primorsko območje bolj razseljeno kot je bilo kdajkoli prej.

Velika prednost Drage je bila in je ravno v tem, da združuje slovenske predavatelje iz zdomstva in domovine (matice in zamejstva) in s tem v danih razmerah odpira pogovor različnih idejnih svetov. V svobodni obravnavi se je moglo pojasniti mnoge nejasnosti med matico in svetom, ki so pogosto ustvarjali idejno nezaupanje med slovenskimi ljudmi iz matice in iz izseljenstva in to tudi ob kritičnih gledanjih, ki pa so za prikaz pravega bistva slovenske problematike vsekakor nujna.

Poslanstvo srečanj v Dragi je bilo in je mogoče še bolj v tem, da je izkazovala tudi pogovorno zrelost slovenskega doma in sveta. In ta zrelost bi bila bistveno okrnjena, ako bi bodisi dom ali pa svet svojega poslanstva ne dojemala.

Jurij Bizjak je razrešen kaplanovanja v Ilirski Bistrici ter je imenovan za župnijskega upravitelja na Planini s soupravo Ustja.

Slavko Obležak je zaradi boleznih razrešen uprave Kreda in Borjane ter mu je dan bolezenski dopust.

Stanko Uršič je razrešen kaplanovanja v Solkanu in imenovan za župnijskega upravitelja v Kredu s soupravo Borjane.

Zdenko Strukelj, kaplan v Sezani, je premeščen za kaplana v Ilirsko Bistrico.

Jože Pegan je imenovan za rednega kaplana v Tolminu.

Cvetko Valič gre za nedeljskega kaplana v Knežak.

Jože Ipavec gre za nedeljskega kaplana v Črni vrh nad Idrijo.

Karel Esih se je odpovedal župniji Dvorih ter gre v pokoj, vendar ostane v Dvorih.

Dominik Pegan bo iz Portoroža upravljal Dvore.

Slovenska mašna knjiga

Dne 30. januarja 1975 je slovenska škofovska liturgična komisija odobrila besedilo pokoncilnega rimskega misala. Rokopis je v tiskarni in upati smemo, da dobitimo do konca tega leta lepo oltarno mašno knjigo, ki jo mnogi težko čakajo.

Rimski misal obsega najprej uvodne listine potem maše za svete čase, red maše, maše ob godovih svetnikov itd.

Prevaljalna komisija, v katero so bili pritegnjeni sodelavci iz vseh treh slovenskih škofij, je v adventu 1971 začela izda-

jati maše na listih. Čimbolj pa so se ti listi množili, tembolj smo slišali glasove, naj vendar že vse skupaj izide v eni knjigi.

Toda to poskusno besedilo je bilo nujno potrebno: ob njem je mogla komisija slišati odmeve in najti smernice za končno besedilo. Naloga komisije ni bil doseben prevod latinskega besedila, pač pa slovenska prireditev smisla originalnega besedila.

Upamo, da bo slovenska mašna knjiga tudi v tehničnem oziru primerna za bogoslužje. Škofje so odločili, naj bo misal le ena knjiga, čeprav zajetna, in naj bo tisk dvobarven.

Potrebnosti čudeži

Ker je tudi drugi preglednik Slomškoviš spisov končal svoje delo in pri tem podal izredno ugodno poročilo, se bo sedaj lahko začel v Rimu tako imenovani apostolski postopek za proglasitev škofa Slomška blaženim. Bo pa mogel ta postopek potekati hitro in uspešno le tedaj, če bo prišlo vsaj do dveh očitnih čudežev na Slomškovo priprošnjo. Vsa dosedanja izredna uslišanja sicer dokazujejo, da je Slomšek sur umrl v sluhu svetosti, ni pa mogoče dokazati, da bi bila to zares čudežna uslišanja.

Opčine

Kakor smo že napovedali, smo letošnje Jernejevo združili s ponovitvijo nove maše g. Staneta Sikoška iz Slovenije. Kljub stalnemu vremenu smo po maši imeli običajno procesijo okoli domače cerkve. Vodil jo je g. novomašnik. Nabralo se je veliko ljudi, tudi od drugod, dasi smo se sredi počitnic. Ves obred je spremljalo mogočno petje domačega cerkvenega zbora pod vodstvom prof. Ubalda Vrabca. Na orgle je igral Bruno Kuk.

Gospod novomašnik je povedal, da se je s tem hotel oddolžiti openskim dobrotnikom, ki so mu pomagali do oltarja v času, ko je bil gost Marijanišča. Pa tudi vsem Opencem, ki jim je zaželel v bližnji ali daljni bodočnosti kakega novomašnika. Saj so prav Opčine v preteklosti dale precej in to dobrih duhovnikov. Ob slovesu se je g. novomašnik še enkrat zahvalil vsem, češ da si takega sprejema ni pričakoval.

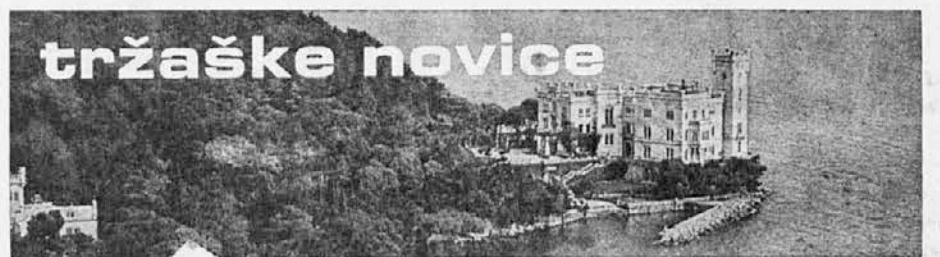
Tudi mi se mu še enkrat iskreno zahvaljujemo ter mu želimo božjega blagoslova in duhovniški službi. Obenem se tu zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali pri tej slovesnosti: cerkovniku, dirigentu, organistu in zboru, bravcema, duhovnikom ter odboru župnijskega sveta, ki je skupaj z nekaterimi damami vse delo organiziral!

Vsdržavni kongres kmetijskega tiska v Trstu

Od 2. do 5. oktobra bo v Trstu in Torviscosi osmi vsdržavni kongres kmetijskega tiska. Na kongresu bo obnovljeno vodstvo Združenja kmetijskega tiska, v katerem je včlanjenih več kot 450 časnikarjev, obdelalo se pa bo tudi pomembno vprašanje poklicne specializacije časnikarjev na področju kmetijstva, prehrane in obravnavanja teh argumentov na splošno, ki so vedno bolj pomembni v vseh sredstvih obveščanja od tiskovnih agencij do dnevnikov, od tednikov in specializiranih revij do radia in televizije.

Kongres se bo odvijal v prostorih središča za informacijo in dokumentacijo »Marinotti« v Torviscosi. Ob robu kongresa bodo udeleženci obiskali nekatere med najpomembnejšimi kmetijskimi podjetji v deželi in nekatere zadrage na videmskem področju in na Goriškem.

V soboto 4. oktobra se bo kongres končal v Trstu na gradu pri Sv. Justu. Na slovesnosti bodo izročili četrto nagrado kmetijskega tiska, ki je pod pokroviteljstvom Lombardskih hranihnic. Nagradili

bodo nekatere italijanske in tuje osebnosti, ki so se pomembno uveljavile s svojimi pobudami na znanstvenem, političnem ali podjetniškem področju. Nagradili bodo tudi šest italijanskih časnikarjev.

Slovesnosti v Trstu se bodo udeležili zastopniki osrednje vlade in dežele Furlanija-Juljska Benečija, parlamentarci in predstavniki drugih dežel, nadalje gospodarstveniki, sindikalisti, kulturniki in časnikarji ter predsednik in odbor mednarodne zveze kmetijskih časnikarjev IFAJ, ki povezuje združenja 22 držav.

Sestanek v Boljuncu

Novoizvoljena dolinska občinska uprava, kateri načeljuje Edvin Svab, ravnatelj tržaškega Dijaškega doma, je imela za potrebno sklicati v Boljuncu javno zborovanje, da bi domačim občanom razložila stališče občinske uprave do nadaljnje razvoja industrijske cone.

Najbrž je občinska uprava sklicala tak sestanek prav v Boljuncu, ker se pač dobro zaveda, koliko žrtev so morali Boljuncanci doprinesti v zvezi z razvojem industrijske cone. Saj je to ne samo najbolj oškodovana vas v dolinski občini, ampak nemara v celi državi. V nekaj letih so domačini prišli ob vse: ob vinograde in polja, ob njive in hiše; na zahtevo oblasti in ob splošnem popuščanju občine so dejansko uničili vas in njeno kmetijstvo.

Vse to pa je imelo za posledico poitalijančevanje in sproletaliziranje občine, za katero se je bati, da bo v njej že čez nekaj let slovenski življ v popolni manjšini.

Na omenjenem sestanku je imel uvodno poročilo novoizvoljeni župan, ki je poleg že znanih dejstev veljavnega regulacijskega načrta omenil tudi zahtevo EZIT, naj ji dolinska uprava izda gradbeno dovoljenje za izgradnjo novega obrata znane tržaške pivovarne Dreher.

Prisotni predstavniki Slovenske skupnosti so se takoj zoperstavili nadaljnji škodljivi industrializaciji in predlagali, da se enotno nastopi proti nadaljnjim razlastitvam in škodljivemu industrijskemu vplivu.

Ceste, ceste...

V Sloveniji pripravljajo razpis ljudskega posojila za ceste. Na to misel so prišli potem, ko je zmanjkalo denarja za dovršitev del na avtocesti med Mariborom in Celjem, na odseku Hoče-Levec v dolžini 50 km, ki bi moral biti dograjen letošnje jesen.

Preložili so tudi gradnjo odseka Razdrto-Divača, dolgega 10 km, ki bi slovenske avtoceste približal italijanskim z mejnim prehodom neke pri Opčinah. Ničesar pa se še ne ve, kaj bo z odsekom Razdrto-Gorica, ki je bil pred leti zajet celo v republiški zakon o izgradnji avtoceste Sentilj-Gorica, pa so potem zakon delno spremenili, tako da je dobil prednost odsek od Razdrtega proti Sezani, ki je res krajši, a zagate prometnih tokov med sosednjima državama še ne rešuje, posebno kar zadeva tovorni promet.

Mesto Gorica, prvi pobudnik obmejnega zblizevanja, je vsled tega precej prizadeto, saj je bil prav omenjeni republiški zakon Slovenije v prvotni obliki podlaga za odločitev gradnje avtoceste Vileš-Gorica z mejnim prehodom Vrtojba-Standredž.

V ta namen so že razlastili veliko slovenske zemlje in jo hočejo še naprej, predvsem za gradnjo velikega tovarnega postajališča pri Standrežu. Sedaj pa se je pokazalo, kako škodljivo je prenegliti se, kajti kdo ve, koliko let še bodo razlašene površine in napol dograjene prometne naprave ležale neizkoriščene in bodo razpadale. Obenem pa je bila s takim brezobzirnim posegom narejena škoda slovenskim lastnikom kot tudi celotni skupnosti, nova naložba, ki nikakor ni v skladu s prizadevanji za sožitje in sodelovanje političnih, narodnih in mednarodnih dejavnikov na tem območju. Nujno bi bilo treba najti ustreznih nadomestil za nastalo zasebno in narodnostno škodo.

Načrti za nove gradnje in prenovne cest, ki jih bo zajelo ljudsko posojilo v Sloveniji, naj bi po poročilih ljubljanskega tiska upoštevali celoten slovenski prostor.

Doslej so namreč pri načrtovanju zanemarili posebno magistralne ceste v vzhodnih slovenskih predelih, dasi se rav-

no prek teh cest zliva v Jugoslavijo prometna reka s severa, posebno na prehodu Sentilj-Spielfeld (Spilje). Na magistralno hitrostno cesto do madžarske meje pa so sploh pozabili in niso izdelali nikakega načrta, četudi bi ta zveza odprla najhitrejšo prometno zvezo med Italijo in Madžarsko, kar bi lahko mednarodno zelo dvignilo pomen mejnega prehoda pri Gorici in podkrepilo zahtevek po mednarodnem posojilu za gradnjo ceste naprej do Razdrtega, saj ta najkrajša zveza poteka ravno prek Gorice.

Dve veliki skavtski manifestaciji

Na Norveškem pri mestu Lillehammer je bil letos od 29. julija do 7. avgusta skavtski »jambore«. Tako se imenuje mednarodno skavtsko srečanje, ki se vrši vsaka tri leta v kaki drugi deželi. Letošnjega srečanja se je udeležilo 20.000 skavtov iz 108 držav. 500 jih je bilo iz Italije. Prvo tako zborovanje je bilo leta 1920 na Angleškem.

Skavtizem se po zadnji vojni razvija vsepovsod po svetu, zlasti še v deželah v razvoju. Verjetno je gibanje, ki je najbolj mednarodno in je v njem včlanjene največ mladine, fantovske in dekliške.

Skoro istočasno kot »jambore« na Norveškem so imeli italijanski skavti in skavtinje svoje veliko srečanje v Piemontu, ki so mu dali naziv Grande Route, dolga pot. Zbralo se je nad 5.000 skavtov in skavtinj, da so en teden prebili na skupnem potovanju in se končno vsi zbrali v La Mandria, velikem naravnem parku v piemontskih Alpah.

Poškodovani samostan

Cistercijski samostan Rein pri Gradcu v Avstriji, ki je eden prvih samostanov cistercijskega reda, je neurje nedavno tako močno prizadelo, da je nastalo za več deset milijonov šilingov škode. Voda je vdrla v knjižnico in poškodovala dragocene rokopise in knjige, v drugih prostorih pa so bili poškodovani umetniški kipi, podobe in liturgična oblačila.

Poleg tega so predstavniki Slovenske skupnosti poudarili, da bi se o tej zadevi moralo globlje in demokratično razpravljati v občinskem svetu samem, v katerem so zakonito in demokratično izvoljeni predstavniki vsega ljudstva.

Občani, ki so bili prisotni na sestanku, so z nezaupanjem sprejeli novice o novem industrijskem obratu in novih razlastitvah in zahtevali večjo jasnost in odločnejši nastop občinske uprave, saj ima v tem svoje jasne pristojnosti.

Sicer pa se zdi, da ima dolinska občinska uprava Boljuncane in druge občane enostavno za norca v tej zadevi, drugače

DRAGA 1975

10. študijski dnevi slovenskih izobražencev
6. in 7. september 1975

Tudi letošnji — jubilejni — sestanek bo potekal v znamenju odkritega izražanja mnenj in pogledov, ob spoštovanju različnih nazorov, z edinim ciljem, prispevati sporazumevanju med Slovenci in h konstruktivnemu obravnavanju naših življenjskih problemov.

Posebej bomo letos govorili o življenjski sili slovenskega naroda, zlasti v luči naše odpornosti in upornosti proti nasilnikom tega stoletja.

Slovesen začetek srečanj bo v soboto 6. septembra ob 16. uri po italijanskem poletnem času.

Natančen program, ki je po prvih najavljenih osnutkih SE IZPOLNJEN IN OBOGATEN, bo objavljen v prihodnji številki našega lista.

si ne moremo misliti, kako je skoro istega dne, ko se je sestanek vršil (20. avgusta) lahko tržaški »Il Meridiano«, ki je navadno dobro informiran, že zadovoljno napisal, da »je dolinska občina izjavila, da je pripravljena dati avtorizacijo tem delom« (5. stran Il Meridiana, ki je izšel v četrtek 21. avgusta!).

Zakaj sklicevati vaške sestanke in tako imeti za norca občane, če pa je bila zadeva že prej sklenjena? Ali pa se moti »Il Meridiano«? V tem primeru pričakujemo pojasnil njegovemu uredništvu s strani dolinske občinske uprave! - Domačin

Manjšinska uprava v Nabrežini

V občini Devin-Nabrežina je po zadnjih volitvah nastal zelo zapleten politični položaj. Do sedaj namreč ni bilo mogoče sestaviti večinskega odbora. Med strankami so bili dolgotrajna pogajanja in tudi številne seje občinskega sveta.

Na eni izmed sej v juliju se je zdelo, da so našli rešitev. Z glasovi demokristjanov, Slovenske skupnosti in socialnih demokratov je bil izvoljen za župana socialist dr. Colja. Ta je bil že pripravljen sprejeti izvolitev v prepričanju, da ga bo podprla tudi njegova stranka. Toda kaj, ko se politika slovenskih občin vodi v Trstu oziroma v Gorici, kot je pokazal že prej primer sovodenske občine.

Socialistično in komunistično vodstvo v Trstu je namreč ukazalo dr. Colji, da izvolitve ne sme sprejeti. Dr. Colja je pokorno ubogal in podal ostavko, kot ubogo vsi slovenski socialisti in komunisti. Zaradi tega ne drži, kar piše »Primorski dnevnik«, da izven socialkomunistične zveze ni bilo alternative za vodstvo občine. Bila je, toda »višji« so jo preprečili.

Ker je dr. Colja odstopil, je prišlo 20. avgusta do nove seje in glasovanja. Po tretjem glasovanju tistega večera je bil z 9 glasovi (PCI in PSI) izvoljen za župana poslanec Albin Škerk, 11 glasovnic je bilo belih.

Za odbornike so bili izvoljeni: Vittorino Caldi (PSI) je dobil 10 glasov; Giorgio Depangher (PCI), Zora Legiša (PCI), Livio Leshiza (PCI) so dobili po 9 glasov; za namestnike so prav tako izvolili dva komunisti in sicer sta bila izvoljena Mario Fragiaco in Stanka Mokole, ki sta dobila po 9 glasov. Albin Škerk bo torej načeloval odboru, ki je v manjšini, saj ga podpira 9 svetovalcev na 20.

Ljudska fronta, ki so jo sklenili na občini v Nabrežini, bo mogla obstati le, če jo bo podprla Slovenska skupnost, ki ima dva svetovalca, podpora socialnega demokrata bi ji namreč ne bila dovolj. V upanju na to pomoč je novi župan prebral program novega občinskega odbora, v katerem je poleg župana še pet komunistov in en socialist, po narodnosti pa so trije Slovenci in štirje Italijani.

Iz Slovenije

Osebnosti spremembe v koprski administraturi

Ivan Budin se je odpovedal župniji Bilje, stopil v pokoj in se naselil na Miren-skem Gradu.

Ljubo Marc je razrešen uprave Planine in Ustja ter sprejme kot župnijski upravitelj župnijo Bilje.

Cerkev sv. Vida na Placuti

Pretekli torek 26. avgusta je odšel v Rovereto na Tridentinskem doseganju župnik na Placuti p. Epifanij, ki je vodil župnik devet let. V nedeljo 24. avgusta se je poslovil tudi od slovenskih vernikov pri maši ob 10. uri. Upravitelj slovenske duhovnije v Gorici, ki po smrti p. Viljema skrbi za to sv. mašo, se mu je ob tej priložnosti toplo zahvalil za vse razumevanje in ljubezen, s katero je spremljal tudi slovenske vernike z voščilom, da mu bo dano doživeti uspeh na novem mestu, kamor odhaja.

Marijansko slavlje v Dolu

Tudi letos je farno občestvo v Dolu dostojno proslavilo praznik Marije Kraljice, ki ima v kapeli v šoli mogočen kip fatimske Matere božje. Liturgični praznik je sicer 22. avgusta, zunanje praznovanje pa je bilo v nedeljo 24. avgusta.

Na praznik so se verniki s svojim župnikom Bernardom Špacapanom pripravili s tridnevnic. V nedeljo pa se je praznovanje izvršilo v dveh delih: dopoldne je opravil sv. mašo s pridigo g. kanonik dr. Oskar Simič ob asistenci dr. K. Humarja in župnika iz Smartinščine D. Ožbota; ubrano pa je pel domači pevski zbor.

Se bolj mogočna je bila popoldanska slovesnost, na katero je prišlo zelo veliko ljudi, pa ne samo iz Dola, temveč tudi iz sosednjih vasi in same Gorice. Vso pobožnost je zelo povzdignil moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice, ki je dovršeno zapel več pesmi ter zelo zadovoljil prisotne s svojim občutenim izvajanjem. Naj Fatimska Mati božja dirigentu Zdravku Klanjščku in članom zbora njih trud stoto- tovrne; vaščani so jim pa še posebej hvaležni!

Sv. mašo je to pot opravil domači župnik, asistiral pa sta gg. Anton Lazar iz Doberdoba in David Ožbot iz Smartinščine, slavnostni govornik je pa bil gabski župnik Jože Jurak. Po sv. maši je bil offer za potrebe kapele, ki so se ga navzoči polnoštevilno udeležili.

Pevci so bili nato povabljeni na zakusko v Pericevo gostilno pri Bonetih, kjer je naša pesem še dolgo donela in razveseljevala vse, ki so jo poslušali v gostinskih prostorih.

Romanje in izlet farne skupnosti Gabrje-Vrh

Vsi, ki so se v soboto 23. avgusta udeležili romanja k Naši Gospji iz Piné v dolini Valsugana na Tridentinskem in kot izletniki obiskali vrsto turistično privlačnih krajev, so bili soglasni, da je bila izbira krajev zelo posrečena. Zal pa se ni dalo preprečiti dežja, ki je začel padati okrog poldne in je nato spremljal izletnike vse do noči, ko se je nekaj pred Pordenonom ustavil. Največja ironija je bila pač v tem, da je bilo na Goriškem ves dan sončno vreme...

Domači župnik, ki je izlet organiziral, je moral najeti kar dva avtobusa, toliko je bilo prijavljenecov. V enem so bili tisti iz Gorice in iz Gabrije, v drugem pa Vrhovci. Dobre volje ves čas potovanja ni manjkalo. Veliko se je pelo in veliko kramljalo.

Prvi postanek je bil ob vhodu v Valsugano v mestu Bassano del Grappa. Mestece je slikovito in vredno ogleda. Pot je vodila proti Primolanu, kjer se še vidijo močnejše utrdbe, kajti blizu je bila svoj čas (do leta 1918) avstrijsko-italijanska meja.

Ker je v smeri poti tudi kraj Carzano, je g. Artur Koshuta izrazil po priložnosti, da je spregovoril o poročniku avstrijske vojske prof. Ljudevitu Pivku, ki je bil doma iz Nove vasi pod Ptujem in je umrl leta 1937 v Mariboru. Kot študent v Pragi se je navzel liberalno sokolskega duha in kot tak, se razume, ni bil navdušen za Avstrijo.

Ko je poveljevalčasno bataljonu Bonancev in drugih Slovanov, je spraval skupaj grupo »Carzanskih zarotnikov« in izdelal načrt, ki naj bi v noči od 17. na 18. september 1917 Italijanom omogočil prodor fronte. Načrt pa je klavno propadel zaradi italijanske nezaupljivosti in drugih okoliščin. Avstrijci so opazili, da nekaj ni v redu in so podvezeli protiukrepe. Pivku ni preostalo drugega, kot da se s svojimi vojaki prešel na italijansko stran.

Po končani vojni je prof. Pivko svojo zaroto opisal v petih knjizicah, ki so izšle leta 1924 v Mariboru. Zanimivo je dejstvo, da »Slovenski leksikon« Pivka ne omenja,

pač pa je našel mesto v »Enciklopediji Jugoslavije«.

Malo pred poldnem so gabsko-vrhovski izletniki dosegli cilj potovanja, kraj Montagnago, 900 m nad morjem. V bližini kraja je gozdna jasa, obdana od visokih smrek, na njej pokrit oltar in kip Matere božje, ki naj bi se leta 1729 na tem kraju prikazala. Nebo je bilo še toliko milostno, da je zadržalo dež do konca maše, nato pa se je ulila prva ploha.

Tako ni ostalo časa za postanek v kapeli »Svetih stopnic«, ki jih je 28 in so veren posnetek »Scale sante« v Rimu. Kdor gre po kolenih po njih, prejme popolni odpustek. Na vrhu stopnic je kapele z oltarjem in Najsvetejšim, kjer je vsak dan od 6. uri zvečer sv. maša.

Opoldanski postanek je bil določen v kraju Baselga, kjer je lepo gorsko jezero. Padajoči dež je seveda preprečil, da bi se dalo uživati njegovo lepoto. Povratek je bil prek večjega mesta Pergine po južnem obrežju jezera Caldonazzo, ki je kar prostrano in poleti polno letoviščarjev.

Pri Primolanu se je pot dvignila proti Feltram, kjer ima Dreher v Pedaveni veliko pivovarno. Za njo je izredno lep in prijeten park, ki pa to pot ni služil, saj

je šel dež kar naprej. V parku vrtnar vsak dan z rožami premeni dan v letu. Vendar je bil postanek v gostinskih prostorih tudi prijeten, saj je vzdušje izredno domače.

Ker se je začel počasi delati mrak, je bilo treba misliti na povratek. Se en postanek v Pordenonu in nato naravnost na Vrh oz. Gabrje in Gorico. Opolnoči je bil vsakdo zopet doma. Upajmo, da se prihodnje leto vsi srečamo na novem izletu in ob lepem vremenu. - jk

»Est-Ovest«

Tak je naslov štirimesečnika, ki ga izdaja zavod za vzhodnoevropske študije in dokumentacijo ISDEE v Trstu. Zvezki izhajajo po trikrat na leto in sicer že od leta 1970.

Letošnja prva številka prinaša obširno obravnavo o rusko-kitajskem sporu in o vprašanju Sinkiangja z najpomembnejšimi diplomatskimi listinami s tem v zvezi še iz časov ruske carske in kitajske cesarske vlade.

Nič manj zanimiva je tudi študija o odnosih med Evropskim skupnim trgovim (EGS) in Skupnostjo za vzhodnoevropsko sodelovanje (SEV ali COMECON).

Objavljene so nadalje študije o položaju človeka v madžarski gospodarski politiki, o odnosih Sovjetske zveze do dežel v razvoju, o trgovini Kitajske z vzhodnoevropskimi deželami ter še drugi podatki.

Štirimesečnik »Est-Ovest« je urejevan večinoma v italijanščini, gotovo pa zanimiv kot študijsko gradivo tudi za številne slovenske izvedence, ki delujejo na mnogih univerzah v svetu in sicer na področju gospodarskih, pravnih in podobnih ved. Cena za tri zvezke na leto s približno 140 stranmi vsakič je za Italijo 7.000, za inozemstvo pa 10.000 lir. Uredništvo je v Trstu (Corso Italia 27, 34122 Trieste-Trst).

Poleg goriškega sociološkega zavoda ISIG je ISDEE druga znanstvena ustanova, ki je nastala na deželno pobudo po ustanovitvi samoupravne dežele Furlanija-Juljska Benečija s posebnim statutom. Za italijansko študijsko območje so takšni strokovni zavodi v naši deželi prav gotovo prvenstvene važnosti, saj delujejo na območju, ki je tako rekoč v vsakdanjem stiku z deželami vzhodne Evrope, ki jih preučujejo.

ISDEE izdaja v italijanščini precej del gospodarske in politične vsebine o območju vzhodne Evrope, tudi o bližnji Jugoslaviji kot npr. ljubljanskega profesorja Bajta »L'economia jugoslava alla fine del 1970 - Analisi e previsioni« (1971) ali delo več piscev »Teoria dell'impresa jugoslava autogestita e implicazioni macroeconomiche« (1974) ali »Incidencia della pianificazione sul regime delle invalidità dei contratti economici nella R.S.F. Jugoslava, nella R.S. Romania e nella R.S. Bulgaria« (1972), pisec R. Sacco ter Tržačana Salvija (Slavca) delo »Il movimento nazionale e politico degli Sloveni e dei Croati - Dall'Illuminismo alla creazione dello Stato Jugoslavo 1918« (1972).

V pregledu prejetih knjig, ki ga prinašajo posamezni zvezki, najdemo številna dela ustanov iz raznih vzhodnoevropskih dežel, od jugoslovanskih pa le iz Zagreba, odnosno s hrvaško-srbskega jezikovnega območja. Verjetno bomo prav blizu stvarni ugotovitvi, če domnevamo, da mnogi sodelavci ISDEE istrskega porekla poznajo hrvaščino, od tod vključitev zagrebških izdaj med prejete knjige.

Smešno in znanstveno nereno pa je, da se ustanova v večji meri ne posluži slovenskih sodelavcev s samega tržaškega območja, vsaj za dosledno zbiranje znan-

Tudi letos bo Katoliško kulturno društvo »HRAST« priredilo v Doberdolu že tradicionalni

SEPTEMBRSKI PRAZNIK

Sobota 6. septembra:

- ob 16. uri: odprtje praznika in buffeta ter vpisovanje za tekmovanje v briškoli;
- ob 18. uri: prijateljsko športno srečanje;
- ob 21. uri: tekmovanje v briškoli, združeno z gastronomskimi nagradami. Sledi prosta zabava ob zvokih ansambla »Kraški odmevi«.

Nedelja 7. septembra:

- ob 10. uri: odprtje buffeta;
- ob 18. uri: nastop priljubljenega glasbeno-zabavnega ansambla Mihe Dovžana s pevko Ivanko Kraševc;
- ob 20. uri: govor ob 30-letnici osvoboditve;
- ob 21. uri: prosta zabava ob zvokih ansambla Mihe Dovžana.

je šel dež kar naprej. V parku vrtnar vsak dan z rožami premeni dan v letu. Vendar je bil postanek v gostinskih prostorih tudi prijeten, saj je vzdušje izredno domače.

Ker se je začel počasi delati mrak, je bilo treba misliti na povratek. Se en postanek v Pordenonu in nato naravnost na Vrh oz. Gabrje in Gorico. Opolnoči je bil vsakdo zopet doma. Upajmo, da se prihodnje leto vsi srečamo na novem izletu in ob lepem vremenu. - jk

stvenih izdaj in objav iz bližnje Slovenije in od slovenskih znanstvenih delavcev v svetu, z območja torej, ki je ustanovi najbližje.

Ne moremo se znebiti občutka, da gre tudi v tem, podobno kot v primeru tržaške univerze, ki se brani stolice za slovensčino, za namišljen večvrednosti kompleks, ki more biti vsaj na znanstvenem področju edinole smešen in ga tudi ni jemati drugače kot s pomilovanjem.

Zbornik razprav ameriških slovenistov

»Družba za slovenske študije« v New Yorku je ob drugi obletnici svojega delovanja izdala svoj prvi zbornik razprav iz slovenske problematike z naslovom *Papers in Slovene Studies*, 1975. Knjiga obsega 186 strani in vsebuje šest študij. Iz kazala vsebine povzemamo naslove (v prevodu):

Jože Velikonja (University of Washington), »Slovenska identiteta v sodobni Evropi«; Toussaint Hočevar (University of New Orleans), »Gospodarski dejavnik v razvoju slovenskega narodnega sistema«; Bogdan C. Novak (University of Toledo), »Pri koreninah slovenske narodne individualnosti«; Carole Rogel (Ohio State University), »Slovenija danes«; Henry A. Christian (Rutgers University), »Iz dveh domovin v en svet: Adamičovo iskanje harmonije«; Rado L. Lenček (Columbia University), »O slovanski dediščini v slovenski kulturi«.

Študijam so dodani kratki biografski podatki avtorjev. Sledijo pravila Družbe in seznam njenih članov. Knjigo je uredil dr. Rado L. Lenček, profesor slovenskih jezikov na Kolumbijski univerzi v New Yorku.

Naslov družbe: Society for Slovene Studies, Institute on East Central Europe (room 1232), Columbia University, 4420 West 118th Street, New York, N. Y. 10027.

P. Leopold bo kmalu prišel med blažene

Papeška kongregacija za zadeve svetnikov je pred kratkim odobrila veljavnost dveh čudežev, ki sta se zgodila na priprošnji p. Leopolda Mandiča, kapucina iz Hercegnovega v Dalmaciji. Sklep kongregacije bo papež potrdil jeseni po vrnitvi iz letne rezidence v Castelgandolfo, za blaženega pa bo p. Leopold verjetno proučen prihodnje leto.

★
Za Finžgarjev dom na Opčinah: družina inž. Sosič Milana v spomin pok. Irene Pišot 10.000 lir.

Za cerkev v Skopju: N. N., Gorica, 5.000 lir.

Za misijone: družina inž. Sosič Milana v spomin pok. Irene Pišot 10.000 lir.

Za lačne po svetu: N. N. iz Trsta 10.000; Marlis in Pavla Ghezzi-Rijavec 10.000; N. N. iz Trsta 50.000 lir.

★ ZA KMETOVALCE ★

Ob zadnji nevihti v tržaškem Bregu

Ko sem zadnjič pisal o toči, ki je samo nekoliko oškrala grozdje, si nisem mislil, da nas bo spet tako kmalu obiskala. Na večer 4. avgusta se je silovita nevihta razdivjala nad vsem tržaškim Bregom v dolžini nekaj desetih kilometrov. Vmes je padala, k sreči ne povsod, gosta toča čebela kot lešniki in orehi. Padala je po »prijateljih« kot pravijo pri nas na Vipavskem.

Pri nas v okolišju Sv. Vida je padala kakih pet minut gosta in debela, dočim je ni bilo pri Sv. Ivanu in v Barkovljah; pač pa je zajela miramarski in grljanski breg ter se unesla pred kriškimi. Take toče ni bilo že od zadnje vojne sem, ko je sklestila ves grljanski breg v taki meri, da je marsikak gospodar opustil svoje pašne; tokrat je dobro ošebrela grozdje, posebno izpostavljeno na trtah v vrstah. Kaka tretjina pridelka je šla po zlu.

Takoj po nevihti je bil ves grljanski breg z Miramarom vred bel kot včasih pozimi, ko zapade sneg za kak dan. Ko sem po nekaj dneh pregledoval škodo, sem ugotovil, da je grozdje na latnikih veliko bolj vzdržalo točo kot pa ono na trtah v vrstah; če primerjam škodo v odstotkih, bi dejal, da je bilo škode na latnikih kakih 10%, dočim je je bilo na trtah v vrstah 30%.

Iz tega sledi, da je veliko bolj gojiti trte na latnikih kot pa v vrstah, kakor imajo navado Prosečani in Kontoveljci; dočim je v kriškem Bregu skoro sam latnik, morda ker je tam manj burje. Res, da je s trto na latniku več dela, rabiš več lesa, imaš pa zato več pridelka in srnjad, fazani in šoje ne morejo napraviti toliko škode kot bi jo sicer.

Seveda ne smemo napravljati takih latnikov kot so jih imeli stari Križani, ko je kopač dobesedno trpel, ko je okopal trte pod latnikom, komaj dober meter visokim. Vsa si mora pač napraviti latnik, ki odgovarja njegovi višini; jaz, ki sem bolj nizke postave, delam latnik visok okrog 1,50 m pri glavah trt in 1,80 m na koncih v razdaljah 1,50x1,50 m, kar je najmanjša možna razdalja med trtami. Primernejša razdalja pa je 1,80 do 2 m in kjer je le mogoče, naj vinogradnik pri novih nasadih to upošteva.

Kdor je višje postave, ta si pač mora napraviti višino latnika, ki njemu odgovarja, tako da lahko brez težave reže, veže, čisti in trgaš. Širina poldrugega metra med vrstami latnika je tudi skrajna mera za mali traktor ali močnejši okopalnik, ker človeške sile ne dobiš več za okopavanje pašnov; še Srbov ni več kot so bili še pred nekaj leti.

Našim vinogradnikom bi tudi priporočil, naj ne začno pregledaj s trgatvijo kot je še pri marsikaterem ta stara navada; seveda če ne preti kako dolgotrajno deževje, ki ovira trgatve in povzroča gnitje grozdja, posebno kjer je poškodovano po toči in oiidju. Pripomnim še to, da se mi ni zgodilo, da bi bral v vrtno fiziološki stročnik na lestvi, kot ga berem letos; ta mi je tudi pokril oljko, ki raste v vrtnu, do vrha 4 m višine.

Pri naši kmetijski oddaji so še vedno nepopoljšljivi: imamo kar pet Mičevov namesto enega samega; zadnje čase je bil večkrat, žal ne vedno, Miče, ki bi še najboljši odgovarjal. - D. H.

DAROVI

Za sklad Katoliškega glasa: N. N., Trst, 3.000; Kristina Gerdol, Trst, 5.000 lir.

Ob šesti obletnici smrti dekana Alojzija Pavlina daruje sestra Marija za Alojzije-više in za slovensko duhovnijo po 3.000 lir in za Zavod sv. Družine 4.000 lir.

Ob novi obletnici smrti dragega moža Jožefa daruje Olga Semolič vd. Florenin (gostilna »Pri Tomažu« v Gabrijah) za Zavod sv. Družine v Gorici 10.000 lir.

Za ACM: N. N., Gorica, 3.000 lir.

Za obnovitev cerkve na Opčinah: Brišič-Dolenc Danica ob zlati poroki Dolenčevih 3.000; N. N. 30.000; družina inž. Sosič Milana v spomin pok. Irene Pišot 10.000; dr. Drago Stoka v spomin pok. očeta Jerneja 2.500; N. N. 16.250; Pepka Kralj v spomin pok. hčerke Zore 8.800 lir.

Za Marijanišče na Opčinah: v spomin pok. Lize Pišot daruje družina Sosič-Repinc namesto cvetja na grob 5.000 lir.

Za Marijin dom v Rojanu: Pina Piščanc v spomin Anice Zorko 10.000; Roža Piščanc v spomin Anice Zorko 15.000; Ada Piščanc v spomin Milkota Piščanc 10.000; Eleonora Kerkoč-Križman v spomin sestre Milke 5.000; Marija Gerzina ob smrti moža Ivana 10.000 lir.

Vsem plemenitim darovalcem Bog povrni, rajnim pa daj večni pokoj!

Poročila: 7.15 (samo ob delavnikih), 8.15, 11.30 (samo ob delavnikih), 13.15, 14.15, 17.15 (samo ob delavnikih), 20.15 in 22.45. Dejstva in mnenja: 14.30 (samo ob delavnikih).

Sport: (dnevno) ob 20.00 uri.

Sporod od 31. avg. do 6. sept. 1975

Nedelja: 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Mozartova glasba. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Modra čepica«. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Naloga je opravljena«. Drama. 16.45 Laha glasba. 17.15 Operetna fantazija. 18.00 Nedeljski koncert. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika. 22.10 Sodobna glasba. 22.35 Ritmične figure.

Ponedeljek: 11.35 Opoldne z vami. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 20.35 Slovenski razgledi. 22.15 Ameriška lahka glasba.

Torek: 11.35 Pratika. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Komorni koncert. 19.00 Slovenski biografski roman. 19.15 Za najmlajše. 20.35 Cajkovski: »Pikovka dama«, opera. 22.25 Nežno in tiho.

Sreda: 11.35 Opoldne z vami. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Deželni koncerti. 19.10 Slovenska povojna lirika. 19.20 Zbori in folklor. 20.35 Simfonični koncert. 22.00 Pesmi brez besed.

Četrtek: 11.35 Slovenski razgledi. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Človeško telo. 19.25 Za najmlajše. 20.35 »Tonko«, Drama. 21.35 Polifonska glasba. 22.00 Južno-ameriški ritmi.

Petek: 11.35 Opoldne z vami. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Simfonične skladbe deželnih avtorjev. 19.00 Poje Mina. 19.10 Na počitnice. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Koncert. 21.20 V plesnem koraku.

Sobota: 11.35 Poslušajmo spet. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Koncertisti naše dežele. 19.10 Razgovori o naših ustvarjalcih. 19.30 Pevska revija. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Zludjeva suša«, radijski prizor. 21.30 Vaše popevke.

OBVESTILA

Nižja srednja šola »Ivan Trinko« v Gorici sporoča, da se začne popravni izpiti v torek 2. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine. Za ostale predmete je naveden urnik na razglasni deski.

Ravnateljstvo strokovnega zavoda za trgovino v Gorici sporoča, da se začne popravni izpiti 2. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz matematike.

Seja Zveze slov. katol. prosvete bo v ponedeljek 8. septembra ob 20.30 v Doberdolu.

Mohorjeva družba v Celovcu je izdala »Odprto pismo voditeljem Sovjetske zveze« Aleksandra Solženicina. Cena posameznega izvoda je 35 avstrijskih šilingov ali 1.200 lir. Naročila sprejema tudi uprava našega lista.

Duhovne vaje za slovenske duhovnike bodo v Trstu v Domu za duhovne vaje (Le Beatiudini) od 1. do 3. septembra zvečer.

Začetek v ponedeljek 1. septembra zjutraj ob 9. uri. Vodil jih bo provincial slovenskih lazaristov dr. F. Rodé. Prijavite se ali pri g. župniku Jožetu Kunciču (tel. 220332) ali pri vodstvu Doma (tel. 795088).

Vsakomesečna maša za cerkveno edinost bo v ponedeljek 1. septembra ob 18.30 v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu. Sledilo bo srečanje z udeleženci ekumenskega potovanja v Nemčijo.

Škedenjski etnografski muzej je odprt vsako nedeljo od 11h do 12.30 in od torkih in petkih od 16. do 19. ure.

Novi slovenski misal bo izšel v Ljubljani pred adventom. Zeleti bi bilo, da bi v goriški nadškofiji vsak slovenski duhovnik zanj poskrbel sam. Če mu pa to ni mogoče, naj se zgledi v Alojzijevišču, plača kupnino (približno 40.000 lir) vnaprej in to čimprej, ker je treba javiti v Ljubljano število naročenih izvodov. Kdor se ne javi do 10. septembra, pomeni, da bo poskrbel sam.

OGLASI

Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 70 lir, osmrtnice 100 lir, k temu dodati 12% davek IVA.

Odgovorni urednik: msgr. dr. Fr. Možnik
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Izdaja Katoliško tiskovno društvo